

А. С. Шевченко,

Київський національний лінгвістичний університет, м. Київ

ЗМІСТ ПОНЯТТЄВОГО СКЛАДНИКА КОНЦЕПТУ СПРАВЕДЛИВІСТЬ / JUSTICIA В ТЕКСТІ ІСПАНОМОВНОЇ БІБЛІЇ

Стаття присвячена інтерпретаційному аналізу концепту справедливості / justicia у контексті іспаномовного тексту Біблії, у ній представлено складники поняттєвого компоненту його семантичної структури.

Ключові слова: поняттєвий компонент, ядро концепту, смислове наповнення, дефініційні та концептуальні ознаки.

Статья посвящена интерпретационному анализу концепта справедливости / justicia в контексте испаноязычного текста Библии, в ней представлены составляющие понятийного компонента его семантической структуры.

Ключевые слова: понятийный компонент, ядро концепта, смысловое наполнение, дефиниционные и концептуальные признаки.

This article is devoted to interpretative analysis of the concept justice / justicia in context of the Spanish Bible text. The constituents of the notional component of its semantic structure are represented in the article.

Key words: notional component, main body of the concept, sense filling, definitional and conceptual features.

Поняттєва складова концепту формується фактичною інформацією про реальний чи уявний об'єкт, який слугує основою для утворення концепту. Така фактична інформація є дефініційним ядром. Ядро концепту складають первинні, найбільш яскраві конкретно-образні характеристики, отримані в результаті чуттєвого сприйняття світу, його пізнання.

Поняттєвий компонент концепту відображає його денотативну співвіднесеність із концептуальним референсом – мінімально самодостатньою ділянкою ментального простору, своєрідним когнітивним згустком. У цьому сенсі «поняття» і «концепт» корелюють між собою у гіпо-гіперонімічний спосіб: в основі будь-якого концепту лежить поняття – феномен логічного, а тому й національного порядку. Не кожне поняття має свій концептуальний корелят. Поняття має когнітивно-семантичний характер, бо воно складається із сем, які представляють у мовленні певні когнітивні ознаки, що утворюють зміст концепту. Ці ознаки відрізняються рефлексивним характером: вони відображають певні сторони позамовних об'єктів і явищ. Поняттєвий складник концепту – це значеннєвий мінімум його змісту, який фіксується лексикографічними джерелами [2, с. 56].

Актуальність статті зумовлена дискусійним характером теорій семантичної структури концептів і відсутністю сучасних лінгвокогнітивних досліджень іспаномовної Біблії.

Метою дослідження є реконструкція біблійного концепту СПРАВЕДЛИВІСТЬ / JUSTICIA за допомогою дефініційних та концептуальних ознак, які є вербалізаторами його поняттєвого компоненту.

Об'єктом дослідження є поняттєвий корпус біблійного концепту СПРАВЕДЛИВІСТЬ / JUSTICIA, вербалізованого у віршах книг Старого та Нового Заповітів іспаномовної Біблії версії Reina-Valera 1960 року.

У результаті проведеного нами аналізу лексикографічних джерел було встановлено, що поняттєве ядро концепту СПРАВЕДЛИВІСТЬ / JUSTICIA визначають такі дефініційні ознаки: *justicia* – це *справедливість*; *моральний принцип, який спонукає давати кожному те, що йому належить*; *неупередженість*; *судова влада та справедлива поведінка*. Для нього характерні й інші ознаки, які розподілені нами відповідно до критерію «абстрактне / конкретне» (20 дефініцій) [3, с. 37]. Унаслідок інтерпретаційного аналізу біблійного матеріалу було виявлено як ознаки, зафіксовані у словниках, так і додаткові концептуальні ознаки, які визначають зміст поняттєвого складника концепту в тексті іспаномовної Біблії:

1. Справедливість: *Los tesoros de maldad no serán de provecho; mas la justicia libra de muerte (Pr. 10:2) [4]. Не допоможуть неправедні скарби, а справедливість від смерті визволяє (Пр. 10:2) [1, с. 718]. La justicia, la justicia seguirás, para que vivas y heredes la tierra que Jehová tu Dios te da (Deut. 16:20). За справедливістю, лише за справедливістю будеш гнатися, щоб жити й заволодіти Краєм, що Господь, Бог твій, дає тобі (Повт. Зак. 16:20).*

Тут СПРАВЕДЛИВІСТЬ можна інтерпретувати за допомогою інтеграції трьох словникових дефініцій: «одна із чотирьох головних чеснот»; «абстрактна сутність, яка складається із того, що є справедливим»; «сукупність усіх чеснот, згідно якої добрий той, хто їх має» [7; 8; 9]. Водночас, у наведених прикладах СПРАВЕДЛИВІСТЬ постає як особа, як певна сила, яка визволяє від смерті, або як мета для досягнення чи еталон поведінки. Тому зміст біблійної СПРАВЕДЛИВОСТІ отримує додаткове семантичне наповнення.

2. Божа справедливість (найвищого ступеню): *Como está escrito: repartió, dio a los pobres; su justicia permanece para siempre (2 Cor. 9:9). Як написано: Розсипав та вбогим роздав, Його справедливість триває навіки! (2 Кор. 9:9). Jehová reina... Nubes y oscuridad alrededor de él; justicia y juicio son el cimiento de su trono (Sal. 97:1a, 2). Царює Господь... Хмара та морок круг Нього, справедливість та право підстава престолу Його (Пс. 96:1a, 2).*

Ми надаємо цій концептуальній ознаці найвищий ступінь, оскільки вона характеризується високими критеріями (*триває навіки* – непорушна, незмінна; *підстава престолу Його* – основоположний принцип для здійснення влади).

3. Людська справедливість:

– **позитивна конотація:** *Jehová, ¿quién habitará en tu tabernáculo? ¿Quién morará en tu monte santo? El que anda en integridad y hace justicia, y habla verdad en su corazón (Sal. 15:2). Господи, хто може перебувати в наметі Твоєму? Хто мешкати може на святій Твоїй горі? Той, хто в невинності ходить, і праведність чинить, і правду говорить у серці своїм (Пс. 14:1-2). Jehová me ha premiado conforme a mi justicia; conforme a la limpieza de mis manos me ha recompensado (2 Sam. 22:21). Нехай Господь зробить мені по моїй справедливості, хай заплатить мені згідно з чистістю рук моїх! (2 Сам. 22:21).*

У такому контексті справедливість представлена як одна із головних чеснот поряд із невинністю і правдою. Така людська поведінка є запорукою перебування у Божій скинії та на святій горі. Справедлива поведінка також передбачає винагороду від Бога.

– **негативна конотація:** *Cuando yo dijere al justo: De cierto vivirás, y él confiado en su justicia hiciere iniquidad, todas sus justicias no serán recordadas, sino que morirá por su iniquidad que hizo (Ezeq. 33:13). Коли Я скажу справедливому: Буде конче він жити, а він надіявся б на свою справедливість, та робив би кривду, то вся його справедливість не буде згадана, і за кривду свою, що зробив, він помре! (Езек. 33:13). Inclina, oh Dios mío, tu oído, y oye; abre tus ojos, y mira nuestras desolaciones, y la ciudad sobre la cual es invocado tu nombre; porque no elevamos nuestros ruegos ante ti confiados en nuestras justicias, sino en tus muchas misericordias (Dan. 9:18). Нахили, Боже мій, вухо Своє та й послухай, відкрий Свої очі й побач наші спустошення та те місто, де кликалося Ім'я Твоє в ньому, бо ми кладемо свої благання перед Твоїм лицем не через свої справедливості, але через велику Твою милість (Дан. 9:18).*

Негативна конотація «людської справедливості» полягає у тому, що справедливість, яку чинить людина, а точніше, справедливі вчинки (*nuestras justicias* – вживається у множині, що переводить абстрактну сутність концепту у більш конкретний вимір) не є гарантією благовоління Бога, оскільки «Божа справедливість» представляє ідеальну сутність, а «людська» – ні. Для справедливості у біблійному вимірі притаманна якість перманентності, і по відношенню до людини вимагається постійність у її здійсненні.

4. Правда: *En aquellos días y en aquel tiempo haré brotar a David un Renuevo de justicia, y hará juicio y justicia en la tierra (Jer. 33:15). Тими днями та часу того Я Давидові зрою Пагінця справедливості, Він буде чинити на землі правосуддя та правду! (Єр. 33:15). Y cuando él venga (el Consolador), convencerá al mundo de pecado, de justicia y de juicio (Juan 16:8). А як прийде, Він світові виявить про гріх, і про правду, і про суд (Ів. 16:8).*

JUSTICIA у наведених віршах репрезентується як правда, істинний порядок речей та взаємовідносин, який існуватиме (буде чинити правду) або вже існує (Він світові виявить про правду).

5. Праведність: *Y ser hallado en él, no teniendo mi propia justicia, que es por la ley, sino la que es por la fe de Cristo, la justicia que es de Dios por la fe (Fil. 3:9). Щоб знайтися в Ним не з власною праведністю, яка від Закону, але з тією, що з віри в Христа, праведністю від Бога за вірою (Фил. 3:9)... sin temor le serviríamos (a Dios) en santidad y en justicia delante de él, todos nuestros días (Luc. 1:74b-75)... служили безстрашно Йому у святості й праведності перед Ним по всі дні життя нашого (Луки 1:74b-75).*

Концептуальна ознака «праведність» визначається праведною поведінкою або правильним положенням людини перед Богом. Ця ознака може інтерпретуватися як поєднання значень словникових дефініцій: «правильність», «святість», «правота» [5; 7; 8]. «Праведність» постає як результат людських вчинків, які задовольняють Бога.

5а. Праведність через виконання Закону (Мойсея): *Porque de la justicia que es por la ley Moisés escribe así: el hombre que haga estas cosas, vivirá por ellas (Rom. 10:5). Мойсей бо пише про праведність, що від Закону, що людина, яка його виконує, буде ним жити (Римл. 10:5). ¿Luego la ley es contraria a las promesas de Dios? En ninguna manera; porque si la ley dada pudiera vivificar, la justicia fuera verdaderamente por la ley (Gál. 3:21). Отож, чи ж Закон проти Божих обітниць? Зовсім ні! Якби бо був даний Закон, щоб він міг оживляти, то праведність справді була б від Закону! (Гал. 3:21).*

5б. Праведність через віру у Христа: *Porque el fin de la ley es Cristo, para justicia a todo aquel que cree (Rom. 10:4). Бо кінець Закону Христос на праведність кожному, хто вірує (Римл. 10:4). Y ser hallado en él, no teniendo mi propia justicia, que es por la ley, sino la que es por la fe de Cristo, la justicia que es de Dios por la fe (Fil. 3:9). Щоб знайтися в Ним не з власною праведністю, яка від Закону, але з тією, що з віри в Христа, праведністю від Бога за вірою (Фил. 3:9).*

6. Суд: *La ira de Jehová soportaré, porque pequé contra él, hasta que juzgue mi causa y haga mi justicia; él me sacará a luz; verá su justicia (Miq. 7:9). Буду зносити я гнів Господній, бо згрішила Йому, аж поки не вирішить справи моєї, та суду не вчинить мені. Він на світло мене попроведить, побачу Його справедливість! (Мих. 7:9). Y reinó David sobre todo Israel; y David administraba justicia y equidad a todo su pueblo (2 Sam. 8:15). І царював Давид над усім Ізраїлем, і чинив Давид суд та справедливість для всього народу свого (2 Сам. 8:15).*

У біблійних віршах JUSTICIA представлений як «судовий процес», «розгляд чиєї-небудь провини приватною особою або установою, яка має владу над кимсь», «застосування закону, контролюючи його виконання і наказуючи його порушника» [6]. У першому випадку такою особою є Бог як справедливий суддя, а в другому – цар як суддя ізраїльського народу.

Отже, поняттєвий компонент семантичної структури концепту справедливість / JUSTICIA виявляє себе за допомогою низки концептуальних ознак, що утворюють поняттєвий стрижень зазначеного концепту. До них належать такі ознаки: JUSTICIA у Біблії розрізняється як власне справедливість, Божа справедливість та людська, у той час як остання може мати позитивну або негативну конотацію. JUSTICIA – це також правда, праведність (складовими якої є праведність через дотримання Закону Мойсея та через віру у Христа), суд та ін. [3, с. 78]. Таким чином, концепт JUSTICIA іспаномовній Біблії характеризується як ознаками, що зафіксовані

у лексикографічних джерелах, так і новими, пронизаними християнським світовідчуттям та притаманними саме для мови Біблії.

Перспективами дослідження є моделювання ціннісного компоненту семантичної структури концепту СПРАВЕДЛИВІСТЬ / JUSTICIA НА МАТЕРІАЛІ ІСПАНОМОВНОГО ТЕКСТУ БІБЛІЇ.

Література:

1. Біблія або Книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту / Пер. І. Огієнка. – К. : Українське Біблійне Товариство, 2007. – 1375 с.
2. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики / Анатолій Миколайович Приходько. – Запоріжжя : Прем'єр, 2008. – 332 с.
3. Шевченко А. С. Семантико-когнітивна структура концептів справедливості і беззаконня (на матеріалі іспаномовного тексту Біблії) : дис.... канд. філол. наук : 10. 02. 05 / Анна Сергіївна Шевченко; Київський національний лінгвістичний університет. – К., 2014. – 209 с.
4. Santa Biblia. Reina-Valera 1960 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://labibliaweb.com/?cat=122>.
5. DE – Diccionario etimológico latino-español / S. Segura Manguía. – Madrid : Ediciones generales Anaya, 1985. – 1122 p.
6. DEA – Diccionario del español actual: en 2 vol. / M. Seco, O. Andrés, G. Ramos. – Madrid : Aguilar, 1999. – Vol. 2. – 4638 p.
7. DIOLE – Diccionario ilustrado de la lengua española / C. Gispert. – Barcelona : Océano, 1997. – 1048 p.
8. DRAE – Diccionario de la Real Academia Española [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://buscon.rae.es/drae/html/cabecera.htm>.
9. DUE – Diccionario del uso del español : en 2 vol. / M. Moliner. – Madrid : Gredos, 1997. – Vol. 2. – 1585 p.